

Tri mesece neuspešnih pogajanj za vstop Sovjetske Rusije v fronto miru:

Deveti angleško-francosko-sovjetski sestanek v Moskvi - brez uspeha

Moskva, 18. jul. o. Po osemindnevnem presledku so se včeraj ob 18 nadaljevala pogajanja za sklenitev morebitne politične in vojaške zveze med Anglijo, Francijo in Sovjetsko Rusijo. Sovjetski zunanji minister Molotov je na željo angleške vlade sprejel posebnega angleškega odposlanca Stranga, angleškega poslanika Seeda in francoskega poslanika Naggiara. Ti so mu med razgovori sporočili nove angleške in francoske predloge ter odgovor svojih vlad na zadnje sovjetske zahteve glede takojšnje pomoči baltičkim državam ob kakem »posrednem napadu« na te države, pod čemer misli Rusija vsako notranjo politično spremembo v teh državah, na sovjetsko zahtevo po vojaški zvezi med Rusijo ter Poljsko

in Turčijo in na zahtevo o takojšnjem vojaškem sodelovanju. Te sovjetske zahteve so take, da jih Anglija in Francija v celoti nista mogli sprejeti.

Po sestanku v Kremlju je sovjetska agencija Tass izdala uradno poročilo, da so na devetem sestanku sovjetskih, angleških in francoskih zastopnikov preučili nove angleške in francoske predloge, da pa sestanek — kakor vsi prejšnji — ni prinesel zaželenega uspeha in ni na njem prišlo do sporazuma.

Trije meseci pogajanj v Moskvi niso rodili do zdaj niti enega uspeha. Sovjetska vlada je s svojim zavlačevanjem in izsiljevanjem preprečila ustanovitev sklenjene evropske fronte proti Nemčiji in Italiji. Pogajanja, ki jih hkratu Sovjeti vo-

dijo z Nemčijo glede gospodarskih in glede političnih vprašanj, pričajo, da Sovjetom do kake mirne zveze ni in da je tudi ne bodo sklepali.

Vprašanje je, ali se bo Angliji in Franciji neskončna pogajanja v Moskvi ljubilo nadaljevati. Po pisanju angleškega in francoskega tiska, ki je včerajšnji sestanek prikazoval kot odločilni, kaže, da se razgovori najbrž ne bodo nadaljevali.

London, 18. jul. Na včerajšnji seji poslanske zbornice je neki poslanec zastavil vladni vprašanje, kako potekajo pogajanja v Moskvi. Predsednik Chamberlain je odgovoril, da je angleški veleposlanik v Moskvi dobil nova navodila, vlada pa za zdaj še ne more dati spodnjemu domu podrobnejših obvestil o poteku pogajanj.

Vesti 18. julija

Angleška komunistična stranka je znova zaprosila za sprejem v Delavsko stranko. Prošnjo so odklonili, ker se boje, da ne bi komunisti z razdiralnim delom stranko razkrojili in se polastili vodstva.

Streliške jarko so začele kopati nemške čete ter delati žične ovire na češko-poljski meji pri Mihalkovicah blizu Frydeka.

Posvetovanja za ureditev tranzitnega prometa čez Jugoslavijo so se začela te dni med nami in med Madžarsko v Beogradu.

Sveta stolica je vzela s seznama prepovedanih listov in knjig francoski dnevnik »Action Française«, glasilo francoskih monarhističnih nacionalistov, ki je bilo postavljeno na indeks l. 1926, ko je sv. oče obsodil omenjeno glasilo. V francoskih desničarskih krogih je zaradi preklica prepovedi zavladalo veliko veselje.

Načelnik francoskega generalnega štaba Gamelin bo v kratkem odpotoval na Poljsko in se z voditelji poljske armade posvetoval o sodelovanju med francosko in poljsko vojsko po določilih vojaške zveze med obema državama. Ta posvetovanja bodo izpopolnila angleško-poljske posvete, ki jih vodi v Varšavi general Ironside.

Sovjetska vlada je zavrnila japonsko spomenico, s katero Japonci zahtevajo nove petrolejske koncesije na polotoku Sahalinu, češ da vsebuje spomenica zahteve, ki so podbone ultimatu.

100 francoskih bombnikov bo jutri letelo nad Anglijo ter s tem vrnilo nedavni polet angleškega letalstva nad francoskim ozemljem.

Dosedanje Hitlerjevo ulico v Berlinu bodo prekrstili na Mussolinijeva, da s tem dajo poudarka vzajemnosti med Italijo in Nemčijo.

Angleška vlada ima že pripravljen obširen načrt za izkoriščanje premogovnikov ob morebitni vojni, za nadzorstvo, razdelitev in cene premoga v tem primeru.

Poštno upravo in promet na Češkem in Moravskem bodo organizirali po nemškem vzgledu in so že ustanovili ločeni ravnanstvi za obe panogi.

Novo veliko letališče so začeli delati Angleži v Palestini blizu judovske naselbine Rehobot. Zadnji italijanski prostovoljci so včeraj s parnikom »Sardigna« odpotovali iz Španije.

Italijansko letalstvo je najboljšje v Evropi in je pokazalo svojo moč v Abesiniji, Španiji in Albaniji, piše ameriški list »Newyork Herald Tribune«.

Knez namestnik Pavle v Londonu

London, 17. julija. Knez-namestnik Pavle in knežinja Olga sta dopotovala včeraj popoldne ob 4.35 v London. V njunem spremstvu se nahaja minister dvora Milan Antić. Na postaji Victoria so Visočanstva sprejeli vojvoda in vojvodinja Kentska, kneževič Aleksander, odposlanec angleškega kralja Campbell, jugoslovanski poslanik dr. Subotić ter vse osebje jugoslovanskega poslanstva.

Zvečer sta vojvoda in vojvodinja Kentska priredila jugoslovanski knežji dvojici večerjo, katere so se udeležili poleg vladarskih gostov še predsednik vlade Chamberlain in več angleških ministrov.

Vrhovni nadzornik angleške vojske na Poljskem

Varšava, 18. jul. o. Vrhovni nadzornik angleške vojske general Ironside je čez Gdinijo včeraj dopotoval v Varšavo. General Ironside bo obiskal danes maršala Rydz-Śmigłyja in zunan. ministra Becka, v sredo pa bo imel priliko razgovarjati se s poljskimi vojaškimi strokovnjaki. V četrtek bo prisostvoval vjam poljske vojske. General Ironside se bo vrnil v London v petek zvečer. Njegov obisk velja izpopolniti vojaškega sodelovanja med Poljsko in med Anglijo.

Francosko vojaško odposlanstvo v Turčiji

Ankara, 18. julija. Anatolska agencija: V Ankari je včeraj prišlo francosko vojaško odposlanstvo. Na postaji so to zastopstvo sprejeli in pozdravili general Sadik Nojan, poveljnik garnizije v Ankari, general Kemal Gögçe, poveljnik mesta, polkovnik Ali Nemir, zastopnik glavnega generalštaba in ministarstva za narodno obrambo, zatem francoski veleposlanik Maesigly in člani veleposlanstva. Vojaški oddelek z godbo na čelu je izkazal vojaške časti.

Francosko odposlanstvo se bo posvetovalo z vodstvom turške vojske o vojaškem sodelovanju obeh držav v smislu nedavnega političnega in obrambnega sporazuma.

Gospodarska konferenca držav, prijateljic Nemčije in Italije

Berlin, 18. jul. o. Vesti francoskih listov o bližnji gospodarski konferenci evropskih, zlasti balkanskih držav, ki žive v dobrih zvezah z Nemčijo in Italijo, v berlinskih vladnih krogih v glavnem potrjujejo. Označujejo jih kot »morebitnost, ki se lahko sprejme« o čemur pa še ni sprejet noben sklep. Smatra se, da se bo mogoče dr. Schachtu, ki se vrne konec julija v Berlin in ki bo ostal minister brez listnice dana naloga, da preuči ta predlog in da pripravi potrebno za izvedbo. Na konferenci bi se posvetovali o organizaciji gospodarstva teh držav po nemških in italijanskih zahtevah.

Vesti o uporih nemških čet na Češkem

Berlin, 18. julija. V zvezi s poročili nekaterih francoskih časopisov izjavljajo na nemških vladnih mestih, da so vsa ta poročila, ki govorijo o nekakšnem uporih nemških čet v Plznu in še po nekaterih drugih mestih češkomoravskega protektorata, izmišljena. Ti krogi poudarjajo, da v češko-moravskem protektoratu vlada popolni mir in da odnosni med nemškimi četami in prebivalstvom zelo dobri. Izjavljajo, da ni bil izdan nemškimi četami noben ukaz, da bi zapustile svoje sedanje garnizije.

Predsednik vlade v Nišu

Niš, 18. jul. m. Včerajšnji dan je predsednik vlade in notranji minister Dragiša Cvetković prebil v Niški Banji, kjer je sprejel tudi več zastopstev iz niškega okraja. Proti večeru je odpotoval v Vrnjačko Banjo, od koder se bo vrnil v Beograd.

Seja gospodarskega odbora ministrov

Beograd, 18. jul. m. Včeraj popoldne je bila v kabinetu finančnega ministra pod predsedništvom trgovskega ministra g. Jevrema Tomića konferenca gospodarskega odbora ministrov. Na njej so razpravljali o raznih gospodarskih vprašanjih, ki zahtevajo nujne rešitve.

Kancler Hitler - bodoči predsednik Gdanska?

Novi vesti o pripravah za priključitev Gdanska k Nemčiji

London, 18. julija. o. List »News Chronicle« prinaša vest, da je nemški kancler Hitler odobril predloge gdanskih narodnih socialistov o tem, kako naj bi v letu dni izvedli priključitev Gdanska k Nemčiji. List prinaša razen tega še novico, da bo za novega predsednika senata v Gdanku izvoljen kancler Hitler sam. Ker je Hitler častni državljani Gdanska, ne bo Poljska ali kaka druga vlada proti temu mogla nič ugovarjati. Zdi se, da bi Hitler bil izvolitev pripravljen sprejeti.

Gdansk, 18. julija. Reuter poroča: Pokrajinski vodja nac.-social. stranke v Gdanku Foerster in vodja propagandnega oddelka Zaske sta se vrnila v Gdansk iz Berchtesgadenu, kjer sta bila spre-

jeta pri Hitlerju. Trdijo, da je Hitler glede Gdanske optimistično razpoložen in da se bo po njegovem mnenju vprašanje Gdanske lahko rešilo mirno, s pogajanjem med Poljsko in Nemčijo, ako ne bo tujega posredovanja. Hkratu računajo, da se bodo nadaljevale vojaške priprave v Gdanku, ker smatra Nemčija to za potrebno. Trenutno pa je prenehal uvoz orožja v Gdansk. Konec minulega tedna je bilo aretiranih 50 starejših članov policije v Gdanku. Razlogi teh aretacij niso znani. Nova nacionalno socialistična radiopostaja na Hengelbergu je začela delati ter je tako močna, da z navadnimi aparati ni več mogoče poslušati tujih postaj.

Uradno poročilo Italijanske vlade:

Selitev Nemcev iz južne Tirolske ne bo izvedena nasilno

Rim, 18. jul. m. Italijansko časopisje prinaša vladno uradno poročilo, ki trdi, da se je sporazum, dosežen med Rimom in Berlinom glede izseljevanja Nemcev iz južne Tirolske, pripravljaval že lansko leto za Hitlerjevega obiska v Rimu. Rešitev tega vprašanja je počasi dozorevala ter je v uvodu pogodbe od 22. maja t. l. poudarjeno, da skupna meja, ki je za vedno postavljena med Italijo in Nemčijo, predstavlja močno in varno podlago za medsebojno podpiranje in koristno izpopolnitev. Sporazum o preselitvi Nemcev iz južne Tirolske bo dejansko izveden v popolnem soglasju z nemškim prebivalstvom v teh krajih. Tistim Nemcem, ki bi želeli preseliti se v Nemčijo, bodo italijanske oblasti šle v vsem na roko. Nemške oblasti bodo te izseljence sprejele ter jih naselile na svojem področju. Po vsem tem

preselitev Nemcev iz južne Tirolske ne bo izvedena nasilno, kakor trdijo francoski in drugi tuji časopisi. Zaradi tega so tudi izmišljene vse vesti o izgonu Nemcev iz južne Tirolske. Resnica je ta — pravi italijansko uradno poročilo — da se je redno izseljevanje začelo po naprej določenem sporazumu.

Dopisnik včerajšnje »United Press« poroča iz Bolzana, da v južni Tirolski sploh ni več tujcev. Tujci iz Anglije, Francije in Amerike ter Holandije morajo po izjavi italijanskih oblasti zapustiti te kraje takoj. Vsi ti tujci pa lahko potujejo v druga mesta v Italiji. Nemškim državljanom so italijanske oblasti dovolile, da smejo zapustiti te kraje v šestih mesecih, če nimajo premoženja, pa v treh mesecih.

Uspehi Cianovega obiska v Španiji

Informacije, poživitve simpatij, izjave o soglasju med Italijo in Španijo

Madrid, 18. jul. o. Italijanski zunanji minister prof. Ciano je sredi odpotoval v Španijo. Pred odhodom je dal španskim listom izjavo, v kateri pravi, da se je med obiskom prepiral o prijateljskem duhu, ki veže obe državi, veruje v veliko bodočnost Španije, ker vodi to Španijo mož velikega razuma. Posebej ga veseli optimizem in zaupanje, ki vladata med španskim ljudstvom in pa obnovitveno delo, čigar priča je bil povsod. Manifestacije, katerih je bil deležen, pričajo, da bosta Španija in Italija, ki ju je združila državljanska vojna, tudi v bodoče sodelovali.

Uspehi Cianovega obiska v Španiji so naslednji:

1. Čeprav ni bila podpisana nobena nova pogodba ali sporazum med obema državama, je njegov obisk poživil simpatije, ki jih Italija uživa v Španiji.

2. Njegovo potovanje je seznanilo poglavarja

Španije s takojšnjimi in bodočimi italijanskimi željami in načrti glede notranje in zunanje španske politike.

3. General Franco je dal gostu splošna pojasnila o svojih načrtih za notranje ureditve nove Španije in za njeno stališče v zunanji politiki.

Potovanje je prineslo tri pomembne izjave:

1. Izjavo generala Franca, da so španski prijatelji tisti, ki čutijo silo, in veličino Španije, sovražniki pa oni, ki jih vstajenje Španije boli. Sodelovanje med Španijo in Italijo je postoteno s tovarištvom in zapetatenost s krvjo, prelito skupno v državljanski vojni.

2. Izjavo notranjega ministra Sunerja, da je špansko ljudstvo na strani Italije.

3. Izjavo španskega primasa kardinala Goma y Tomasa, ki je dejal, da se spet dviga križ nad latinskim morjem, katerega varujejo Španci in Italijani.

Anglija si prizadeva pridobiti Bolgarijo

Obisk predsednika bolgarske skupščine v Londonu

London, 17. julija. Predsednik bolgarske poslanske zbornice Mušanov je prišel v London kot gost angleške parlamentarne skupine, ki je preteklo leto obiskala Bolgarijo. Za svojega bivanja v Londonu bo imel Mušanov priliko razgovarjati se z angleškimi parlamentarci in nekaterimi člani angleške vlade. Verjetno je, da bo razpravljati tudi o nekaterih vprašanjih gospodarskega značaja in o zamenjavi blaga med obema državama.

Obisk bolgarskega državnika v Londonu bo veljal razjasnitvi raznih vprašanj, ki zanimajo Anglijo glede bolgarskega stališča na Balkanu. Zdi se, da bi bili Angleži pripravljeni dati Bolgariji velike gospodarske ugodnosti ter jo s tem rešiti gospodarske in politične odvisnosti od Nemčije, če bi bila Bolgarija pripravljena podpirati angleška prizadevanja na Balkanu.

Gimnazijske profesorje bodo izmenjavale severne države: Danska, Švedska in Norveška, ki hočejo urediti vzgojo svoje mladine v duhu vzajemnosti med severnimi narodi.

Glasilo poljske vojske »Poljska zbrojna« pozdravlja obisk naše šolske ladje »Jadranc« v Gdini in pravi, da so junštva naših mornarjev med svetovno vojno postala vzor vsemu svetu.

»2000 let nemške kulture« je predstavljal spreved, prirejen pod tem geslom ob zaključku nemškega umetniškega tedna v Monakovem. — Spreved so gledali kancler Hitler, italijanski propagandni minister Alfieri, dr. Goebbels in drugi.

Odkritja v Franciji, Angliji in Belgiji

Vohuni, vohuni...

Pariz, 18. julija.

Francoske oblasti so zadnje dni odkrile veliko vohunstvo in prijelo zaradi tega 150 osebosti najrazličnejših slojev in poklicev. Med njimi sta Aubin, voditelj informacijske službe v vladnem glasilu »Temps« ter Poirier, voditelj oglaševalnega oddelka pri dnevniku »Figaro«. Oba so takoj zaprli in sta pri preiskavi priznala, da njuno vohunsko udejstvovanje ni bilo v nikaki zvezi s delom pri listih, marveč, da sta se s tem bavila zasebno. Aubin je za vohunstvo dobil milijon frankov, Poirier pa tri in pol milijone, kakor sta pri preiskavi priznala. Zagovarjata se, da so se jima ljudje, od katerih sta denar dobivala, zdeli prijatelji Francije. Denar je bil nagrada za razne, nečastniške posle, ki sta jih storila po njihovem naročilu.

Oba lista, za katera pomeni odkritje velik udarec, sta priobčila izjavi, da glede poklicnega dela omenjenih osebosti ni moči reči nič in da moža nista dajala nobenega poudara za sum.

Preiskavo vodi vohunski oddelek pariške policije in vojaška oblast.

Predsedstvo vlade je glede te, največje vohunske afera v francoski zgodovini dalo uradno sporočilo, v katerem poudarja, da bo vse krivce zadela najhujša kazen, ki jo določa zakon za vohunstvo v sedanjih nevarnih časih. Vlada bo poskrbela, da bodo kaznovani prav vsi. Zaradi lažjega raziskavanja je prepovedano prinašati kakršnekoli podrobnosti o tej zadevi, ali pa izkoriščati aretacijo nekaterih oseb za politično propagando in notranje politične boje.

To veliko vohunstvo je organiziral nemški agent, zaupnik zunanjega ministra Ribbentropa, Abetz, voditelj takojmenovanega »Ribbentropovega urada«. Njegova zaupnica je bila neka nemška grofica, ki je pred meseci prišla iz Berlina in dobila dostop v najvišje pariške kroge. Pred odkritjem afera se je je posreželo pobegniti čez mejo.

Začetek preiskave je pokazal, da je vohunska organizacija v Parizu bila v zvezi s podobno organizacijo v Angliji, kjer so nemški agenti organizirali vohunstvo celo s tem, da so izkoriščali razna verska gibanja, pri katerih so udeležene različne osebnosti iz vodilnih angleških krogov. V Surrey so odkrili skupino vohunov, ki so se zbirali v nekem navideznem modnem salonu, ki v resnici ni bil nič drugega, kakor središče nemške špijonaže in propagande. Preiskava je pokazala, da so se s tem poslom bavili tudi številni posebni dopisniki nemških listov, ki jih je zadnje čase vedno več prihajalo v Anglijo. Teh dopisnikov so celo vrsto signali iz Anglije.

Hkratu je tudi belgijska policija prišla do senzacionalnih odkritij o delovanju nemškega agenta Abetza v Belgiji. Ta je organiziral vohunsko in propagandno službo s tem, da je prirejal sestanke belgijskih in nemških pisateljev, gospodarstvenikov in tako dalje.

Preiskave v Franciji, Angliji in Belgiji še teko in bodo nedvomno prinesle nova, presenetljiva odkritja.

Spored spreveda na glavni dan kongresa Kristusa Kralja

1. Papeževa in državna zastava. 2. Fanfara. 3. Veliki križarji. 4. Velike Klarice. 5. Zveza fantovskih odsekov. 6. Vodstvo dekliških krožkov Ljubljane in Maribora. 7. Zastopstva: Društvo za varstvo vajencev v Ljubljani; Društvo za varstvo deklet Ljubljane in Maribor; Društvo za mladinske domove; Skofijsko društvo za varstvo sirot; Društvo sv. Rafaela in Izseljen. zbornica; Družba sv. Elizabete; Karitativna zveza Ljubljane in Maribora; Katoliško društvo rokodelskih mojstrov; Slov. kršč. ženska zveza; Mohorjeva družba v Celju; Leonova družba v Ljubljani; Slomškova družba; Akademski zveza; Katoliško akademsko staršinstvo; Salezijanski dom Rakovnik in Kodelevo. 8. Prostovoljna zveza Ljubljane in Maribor. 9. Tretji red sv. Frančiška. 10. Ženske Marijine družbe. 11. Moške Marijine družbe.

Godbe bomo razdelili po potrebi. Goste bomo stali med t. 6 in 7.

Spreved se bo pomikal po ulicah: Krekov trg, Pred škofijo, Stritarjeva ulica, Marijin trg, Miklošičeva cesta, Masarykova cesta, Dunajska cesta, Stadion.

V sprevedu bodo vse skupine korakale v šesteronozi razen fantovskih odsekov in dekliških krožkov, ki se bodo uvrstili v štiristope.

Zbirališča za posamezne skupine so:

Godbe: Krekov trg.

Veliki križarji: Krekov trg pred Mahrovo hišo.

Velike Klarice: prav tam.

Zveza fantovskih odsekov: Resljeva cesta na pločniku ob Učiteljski od Zmajskega mostu do Kolodvora, obrnjeni proti Zmajskemu mostu.

Vodstvo dekliških krožkov: Resljeva cesta na nasprotni strani do Čopove ulice.

Vsa zastopstva po gornjem vrstnem redu na Resljevi cesti od Čopove ulice do kolodvora, obrnjeni proti Zmajskemu mostu.

Prostovoljna zveza: Poljanski nasip od Jugoslovanske tiskarne do cukrarnice, obrnjeni proti Jugoslovanski tiskarni.

Tretji red sv. Frančiška: od frančiškanskega trimošča do Zmajskega mostu, obrnjeni proti Zmajskemu mostu. Sv. Petra nasip.

Marijine družbe, ženske: Sv. Petra nasip od Zmajskega mostu do šentpetrške vojašnice, obrnjeni proti Zmajskemu mostu.

Marijine družbe, moške: v Škofji ulici na pločniku ob hišah, obrnjeni proti nasipu.

Gostje: Krekov trg ob finančni direkciji.

Zastave pri posameznih društvi naj se postavijo na čelo vsake skupine. Morebitne simbole naj si društva sama oskrbe.

Vse tiste organizacije, ki jih v sporedu spreveda nismo navedli, prosimo, naj se takoj prilagijo glavni kongresni pisarni, da jih bomo uvrstili.

Spreved se bo začel ob 14. zato bodite na zbirališčih vsi že pred 14.

Pokažimo, da se zavedamo velikih stvari, ki se nam bližajo!

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 18. julija.

Dobro teden že pritiska huda vročina. Pred dobrim tednom so se vrstili hudi nalivi, nato pa je nastopilo jasno in vroče vreme. Koliko časa bo trajala ta vročina? Merilni aparat vremenske hiše, nove tam v Zvezdi, nazvan barothermometer, razburja in bega mnoge opazovalce, ker vedno kaže na prav spremenljivo, celo deževno vreme. Tudi davi je tako kazal in napovedoval. Barjanske meglice nam pa povedo drugače pesem o vremenu. Stari Barjani vsako jutro opazujejo, kako kaj leži po ravnini megla. Nizka, prav pri tleh pomeni lepo in vroče vreme, visoka deževno. Davi ob zori je valovita po barjanski ravnini kot pajčolan tenka meglica, stoječa prav nizko nad zemljo. Znamenja, da bo še lepo vreme. Kolika je bila temperatura v Ljubljani? Oficielno poročilo meteorološkega zavoda navaja, da je bila včeraj najvišja temperatura v senci +29°. Po Suhi in Beli Krajini, kakor nam poročajo, že pritiska suša.

Zgodovinsko zborovanje invalidov

Naši invalidi so v nedeljo prvič zborovali po sprejemu nove invalidske uredbe, s katero je sedanja vlada popravila mnoge krivice in invalidom izboljšala njih socialnogotni položaj. Občni zbor invalidov je bil v dvorani Delavske zbornice. Govorniki in referenti so s posebnim poudarkom naglasili, da je ta občni zbor zgodovinskega pomena, ker je prvi po novi invalidski uredbi. Zborovanje je vodil predsednik g. Vekoslav Mlekuz. Tajnik g. Moser je obširno poročal o delovanju organizacije, ki doživlja sedaj velik razmah. Ljubljanska krajevna organizacija šteje sedaj 1188 članov, med temi 696 invalidov. K ljubljanski organizaciji se je priključila tudi vrhniška, tako da bo sedaj obsegala celotno območje ljubljanskega okrajnega sodišča in bo v Sloveniji najmočnejša invalidska korporacija. Odbor ima sedaj mnogo posla. Zadovoljivo je bilo poročilo blaginje g. Frana Preša. Z velikim odobravanjem je občni zbor sprejel dve resoluciji, ki naglašata pravice vojnih invalidov in apelirata na solidarnost vseh vojnih invalidov.

Boj proti hidri - alkoholizmu

Nedavno ustanovljena Liga proti alkoholizmu zaznamuje že sedaj lepe moralne uspehe. Liga je sedaj organizirala in včeraj otvorila poseben »početniški strokovni, protialkoholni tečaj za učitelje in učiteljice, ki bo trajal tja do 22. t. m. Program vsebuje prav poučno, stvarno sestavljene referate in predavanja o posledicah in vplivu alkoholizma na naše zdravje, naše socialno življenje in na našo gnotno in gospodarsko samobitnost. Tečaj, ki ga je podprla banska uprava, se udeležuje 64 učiteljev in učiteljic.

Predsednik Lige dr. Ivo Pirč je včeraj dopoldne otvoril ta tečaj v risalnici učiteljskega prisotnosti zastopnikov banske uprave, mestne občine, cerkvenih oblasti in raznih organizacij. G. predsednik je zlasti podčrtal, da ne gre pri teh tečajih za boj proti alkoholu, marveč za smoteno organizacijo boja proti alkoholizmu kot takemu, ki je rak-rana na našem telesu. Prav v izbranih besedah je tečaj v imenu preč. škofa dr. Gregorija Rožmana in škofijskega ordinariata pozdravil g. univ. prof. dr. Snoj. Na dnevnem redu so vsak dan predavanja. Popoldne pa so ekskurzije, tako na Studenec, v Lukovico, ogled ustanov mestne občine ljubljanske in na Rakitno. V soboto ob 10 dopoldne bo slovesna zaključitev tečaja.

Rekorden naval - že 19.000 bolnikov

Včeraj je bil velikanski naval bolnikov na splošno bolnišnico. Sprejeli so kar 200 bolnikov na razne oddelke. Pravijo, da takega rekorda v bolnišnici že kmalu ni bilo. Uradniki in sprejemnem uradu so imeli polne roke dela. Še oddah niti si niso mogli. Prav davi je bilo letos sprejetih že 19.000 bolnikov! Včerajšnji dan je bil tudi dan za razne poškodovance in ponesrečence.

Vandali še ne mirujejo

Nocoj ponoči so doslej še neznani zlikovci nadaljevali na Muzejskem trgu s svojim skrajno vandalskim početjem. So bili junaki noči! Kip, zlasti ženo in otroka so polili s tekočim, črnim katranom. Policija sedaj marljivo polizuje za storilci. Kadar bodo klicani na odgovor, bodo pač njihova imena brez pardona objavljena. Tu ne bo usmiljenja. Tudi, ko bi bile v to vprežene visoke intervencije. Ne izražamo tu svojega ogorčenja, povsem mirno in objektivno: »Sramota! Stari Valvazor nasproti skoraj naravnost z desno roko kaže na to ljubljansko sramoto!

Junaki noči in pretepati. V bolnišnico je bilo pripeljanih več žrtv pretepatov in pobojev. Dni-narja Janeza Rebolja iz Ponove vasi pri Grosupljem je neznanec ponoči v Lučah napadel in ga z nožem obklal. Hude rane ima na levi roki, kjer mu je prerezana glavna žila. — Posestnikov sin Janez Gliha, doma iz Gorenje vasi pri Škofji Loki, je bil na Čatežu, kjer je bil po opravih, od neznanec napaden in močno poškodovan. Nekdo ga je vrezal v levo roko. — V prepiru je bil posestnik iz Lipe pri Vrhniki Pavle Zilbert udarjen močno po glavi z motiko. Rana je huda. — Soboslikar Ciril Valentinčič iz Štepanje vasi je

Vlomi na Notranjskem delno pojasnjeni

Žerjal 4 leta robije - Stric iz Amerike - Idila na sodišču

Ljubljana, 18. julija.

Na sodišču je zaradi sodnih počitnic zavladal prav idiličen mir. Ni hudih civilnih pravnih, ni velikih in strastnih prekanj tam v sobi št. 28, velike pravde tam na okrognem sodišču, ko gre tudi za milijone, lepo počivajo in so akti za ta čas lepo spravljivi po stelažah. Sodniki so večidel na dopustu. Oni, ki postujejo, pa rešujejo le najnujnejše zadeve. Kazenski senat si je le delno privoščil počitnice. Sodijo o vseh kazenskih stvareh, ki pridejo po predpisih in kalendariju na vrsto, sodijo zlasti one delikvente, ki so v preiskovalnem zaporu. Kazenski senat ima sedaj razprave dvakrat na teden, kazenski sodnik-posestnik pa le ob četrtkih.

Kazenski senat je dva dni sodil prevejanega in drznega svedrova Henrika Žerjala, doma tam iz tržaške okolice, italijanskega državljanca, ki je l. 1931. pribežal k nam. V Italiji je bil zaradi uboja financirane obsojen na 5 let ječe. Na zapadni meji v Rovtahn, logaški okraj se je Žerjal seznanil s posestnikom hčerko Alojzijo Koširjevo. Poročila sta se l. 1935. Najprej sta prevzela gostilno v Krmini pri Domžalah. Gostilna ni nesla in moč je večkrat odhajal po skrivnostnih poslih z doma. Pozneje sta gostilno opustila in se preselila na Lojzino domačijo v Rovte. Lojzika je z možem prevzela kmetijo. Dolgovi so rasli, obresti nista mogla več plačevati.

Domačini so opazili, da je Henrik Žerjal večkrat izginil z doma in se je skrivno, ponoči vračal domov po večdnevni odsotnosti. Kakšne posle je vodil in kje je dobival denar, je bila vsem skrivnost. Njegov tast Jože Košir je nekč lani spomladidel, kako je Žerjal kazal šok jurjev svoji ženi. Tast mu je tudi pomagal skriti in nositi odneseno razpečavati razno blago sumljivega izvora. Orožnikom se je naposled posrečilo razkrinkati posestnika Henrika Žerjala kot drznega svedrova. Napravili so temeljito hišno preiskavo, ki je

odkrila velikansko zalogo finega perila, našli pa so pri njem tudi tržaško »svinjsko nožico«, vlomilsko orodje, ki ga rabijo le najizvežbanejši svedrovi.

Državno tožilstvo je Henrika Žerjala obtožilo večjih vlovov, ki jih je bil napravil v Cerknici, bližnji Begunjah in v Starem trgu pri Ložu. V Cerknici je odnesel Martinčiču iz Meletove gostilne dva velika zavoja blaga, vdrl v pisarno begunjske občine, tam navrtal blagajno, odnesel nad 2.777 din gotovine, 8 hranilnih knjižic s skupno vlogo okoli 3000 din in prilastil si je tudi zlato uro lajnika Cimpermana. Tega vlom je bil sprva osumljen tajnik sam. Vlomil je tudi v Medenovo gostilno, odkoder je odnesel velik plen raznega blaga. Obtožnica ga je dalje dolžila, da je še drugod vlamiljal, tako v Kmetisko hranilnico v Starem trgu pri Ložu, od koder naj bi bil odnesel nad 22.000 din gotovine.

Žerjal je bil obtožen večkratnega zločinstva vlomne tatvine. Vse je trdovratno tajil in navajal prav tajinstven alibi. Trdil je glede zlate ure:

»Stric iz Amerike mi jo je poslal.

Ni pa navedel stričevega imena in naslova. Glede perila je trdil, da ga je dobil iz Italije. Glede denarja pa, da si ga je bil prihranil in da ga je dobil od strica iz Italije. Priče so točno potrdile, da je sodišču predloženo perilo njih last, tajnik je spoznal uro za svojo. Njegov tast Košir Jože, ki ga je izdal, je vse priznal. Bila sta obsojena.

Henrik Žerjal zaradi 3 večjih tatvin v Cerknici in Begunjah na 4 leta robije, v izgubo častnih pravic za 5 let in po prestani kazni bo izgnan iz naše države. Jože Košir pa zaradi prikrivanja in razpečavanja sumljivega blaga na 4 mesece zapora. Žerjal se bo pritožil proti previsoki kazni. Zena je zajokala, ko je slišala hudo sodbo, zajokal je tudi Žerjal. Zena je moža skušala izrezati, pa ni šlo.

Legija koroških borcev tudi v Kočevju

Kočevje, 17. julija.

V nedeljo, dne 16. julija je bil v Kočevju ustanovljen občni zbor krajevne organizacije Legije koroških borcev, na katerega so prihiti številni bivši borci iz Kočevja in okolice.

Zborovanje je vodil predsednik pripravljalnega odbora g. Bregant iz Šalke vasi, ki je izrazil svoje veselje, da je lahko med zbranimi borci pozdravil zastopnike centrale v osebi tovarišev podpreds. Marušiča in Sečmana ter glavnega tajnika Kristana. V svojem nadaljnjem poročilu je podal pregled pripravljanih del ter pozval številne borce, da se spominjajo predvsem svojega vrhovnega poveljnika Nj. Vel. kralja Petra II. ter svojih tovarišev iz za zadnjih 20 let, ki so dali domovini svoja življenja.

Obširno poročilo je podal v imenu glavnega odbora Legije podpredseda Marušič. V svojem poročilu je najprej podrobno orisal poslanec Legije, cilje in namene društva ter pred vsem izrazil potrebo, da se vsi brez izjeme znova lotimo resnega dela, ki naj zagotovi naši ljubljani domovini boljšo bodočnost. V tem rodoljubnem delu naj se kot prvi izkažejo bivši borci, ki so svojo ljubezen do naroda in države dokazali že, in sicer večinoma prostovoljno z orožjem v roki. Novo nastala kraj. organizacija naj bo nekaj svetilnik v kočevskem okraju, v katerem živi nekaj državljanov, ki se čutijo kot več vredni z ozirom na to, da govorijo drug jezik, kot pa ostalo, številno dokaj močnejše, prebivalstvo. Vsak bivši borec mora postati znova borec, četudi sedanja doba od njih ne zahteva, da bi se borili z orožjem v roki. Bivši borci naj bodo med prvimi, ki naj dokažejo, da se lahko pride do uspeha le v skupnosti z nesebičnim delom in dejansko ljubeznijo.

Po poročilu delegata Marušiča, katerega so z burnim ploskanjem nagradili za pregledno po-

bil v pretepu med fanti v nedeljo ponoči udarjen po glavi z nekim topim predmetom. Prebito ima lobanjo.

Razne nesreče. Bolnišnica je včeraj sprejela do 10 ponesrečencev. V tovarni Semperit, Senčur pri Kranju zaposlena delavka Terezija Zamen se je zaletela v kolesarja, ki jo je podrl na tla. Zlomila si je levo nogo. Zobotehnik Josip Lindiš je padel s kolesa in si zlomil desno ključnico. Posestnikova hči Stanka Japljeva na Brezovici je padla s senega voza in si zlomila levo ključnico. Delavec sin Francek Pirnat na Bregu pri Borovnici se je »guncal«, je padel in si zlomil desno roko. Na gozdnega delavca Janeza Podobnika iz Stare Osčice pri Škofji Loki je padla smreka in mu zmečkala desno roko. Naključje je bilo, da je delavec ostal živ, ker je bil v smrtni nevarnosti.

ročilo, so si borci izvolili svoj prvi upravni odbor s tov. Bregantom ter učiteljem Bocom na čelu. Z obnega zborna, ki je potekel v najlepši harmoniji, so se borci razšli na svoje domove z zavestjo, da so domovino že enkrat reševali ter da jo bodo tudi še v bodoče, če bo za to potreba.

Vlomilec Bradeška zopet v Poljanski dolini

Gorenjavas, 16. julija.

Slovili vlomilec Jože Bradeška zopet straši po Poljanski dolini. Tri leta je bil mir vred njim, zdaj se je zopet nenadno pojavil. Dvakrat je poskušal srečo pri Fr. H. Križniku v Bukovem vrhu. Prvič je odnesel možko uro in je bil nato prepodan. Drugič ga je hlapec prepadel, ko je vlamiljal. Pri Križniku Fr. v Zadobju je pobral več možke obleke in zlato verižico v vrednosti 600 din. Pri Buhu na Planini je odnesel 4000 din denarja. Pri I. Peterneju v Bačnah je pobral 1600 din denarja, zlato žensko uro z verižico in nekaj drugih stvari. Vsega je odnesel za okrog 3000 din. Razen pri Križniku v Zadobju, ki je ubožen bajtar s kopico otrok, gre do golovo vsi vloni na rovaš Bradeška Jožeta (Trnovcovega s Črnega vrha), ki se je baže že večkrat izrazil, da bo samo bogatejšim ljudem jemal. Tudi je rekel, da bo škode čim manj delal pri vlonih in tudi človeka da ne bo ubil drugače ko v silobranu. Dostikrat je že kakemu revežu dal denar, pravijo. Krade samo denar, zlatino in srebrnino, tu in tam tudi kaj boljšega za pod zob, če je ravno lačen, da se naje. Pijače ne krade. Je zelo previden. Ljudi se izogiblje, hodi maskiran in vedno drugače oblečen. Ako ga ne bodo mogli dobiti, jo bo golovo v druge kraje popihal in dal nam za nekaj časa mir. Zadnji čas se je menda skrival nekje v Kolobociji. Zeleti je, da bi čim prej prišel v roke pravice. Gotovo je, da bo potem kdo na njegov »patent« kradel, kar se je že dostikrat dogajalo.

Z lipe je padel

Podbrdo pri Moravčah, dne 16. jul. 1939.

Lipa je vzcvela in spel so zabrenzale čebele pe sladkem soku. Pa tudi ljudje so pridni obiskovalci lipovega cvetja, zlasti mladine kar mrgoli po lipah, da si nabere »zimski čaj«. Tako si ga je poskušal nabrati tudi 21letni Josko Urbanja iz Podbrda pri Moravčah. Lipa pa ima to usodno lastnost, da je zelo krhka. Majhna dež — saj je bil Josko suh in bledikav — je zadostovala, da se je veja, na kateri je stal, zlomila. Padel je na tla in si prebil lobanjo. Vendar pa ni čutil velikih bolečin, zato so ga domač obvezali, ne da bi ga poslali k zdravniku. Doma se je še vozil s kolesom in bil v petek z njim v Moravčah. Glava pa mu je na prebitem mestu pričela močno otekati, v soboto mu je postalo slabo in je v materinem naročju umrl.

Skrivnost smrtne megle

Alfonso je vzdihnil in mrmral nekaj o »zločinskem poželenju«, vendar pa se je pokorno dvignil in se odpravil ropotajoč s ključni na pot v skrito »vinsko klet«.

Devorny je brž odprl vrata, ki so vodila v njegovo delovno sobo. Grof je v dobrih rokah, si je mislil. Lahko je popolnoma brez skrbi.

Mala žepna svetilka, s katero se je bil detektiv oskrbel za vsak slučaj, je posvetila. Tam je stala njegova težka hrastova miza, pred njo pa udobni usnjati stol. Devorny se je mogel komaj upreti skušnjavi, da bi se za trenutek vsedel na ta stol. Toda ne, čas hiti. Ze v eni uri bo moral biti spet na letališču!

Eden, dva nagla prijema! Tu je bil aparat, tu denar. Listi so šumeli. Sedemdeset, osemdeset, sto dolarjev. Več ne. Še nagli izprašujoči pogled — če je vse nespremenjeno? Sedaj proči od tod!

»Na zdravje, Alfonso!« je čul vzklíkniiti grofa, ko se je spet plazil skozi predsobo.

»Na vaše zdravje, sir. In sedaj preideva torej h kralju Balzarju...«

Devorny je bil že na stopnicah. Zadnje težkočo, odpreti in zapreti hišna vrata — je prav tako neslišno in naglo premagal. Je li kak avto v bližini? Da, tam je stal en sam. Šofer je odprl vrata.

»Hvala, je dejal Devorny hladno in šel mimo njega k naslednjemu vogalu ceste. Šofer je bil nekoliko preveč vjuden. Ne, če hoče kdo preslepti Devornya, potem ne sme poskušati svoje »reče« s tako zastarelim trikom.

Takoj nato je sedel v drugi taksi. Ko se je okrenil in pogledal skozi malo okence za hrbtom, je spredel, da je bil danes več njegov trud zaman: nekdo ga zasleduje. V razdalji približno dvajsetih metrov, je vozil za njegovim vozilom avtomobil, ki je bil prvotno namenjen njemu.

Kdo?

VIII.

Pred nekim avtomatskim buffetom je dal Devorny ustaviti. Z naglim pogledom, se je bil prepričal, da je tudi zasledujoči avtomobil obstal. Na kratko se je bil odločil, stopil v telefonsko celico in poskušal dobiti zvezo s policijskim načelnikom. Ni imel namena, računati na policijsko pomoč proti svojemu zasledovalcu, za to stvar mu je bil čas pretesno odmerjen —, temveč je hotel obvestiti Lenglena o dosedanjih svojih izledkih pri izsledovanju.

Na nemajhno njegovo jezo se ni javil nihče. Devorny je poskušal še enkrat — spet zaman. Kaj naj to pomeni? Morda motnja v napeljavi ali pa Lenglen ni bil tam? Motnja se mu je pri tako važni napeljavi zdela neverjetna, — policijski načelnik bi prav gotovo poskrbel za hitro popravilo. Preostala je torej le možnost, da je bil Lenglen odsoten.

Za trenutek je prevzela Devornya misel, če niso morda tudi trije umorjeni kriminalni uradniki pred njim poskušali dobiti zvezo z Lenglenom? Kaj morda res kaj tiči za tem? Je morda tudi on že postal goden za malo plinsko bombo?

Devorny je »komiznil« z rameni in obesil slušalko. Pogled na uro — bil je že skrajni čas!

»Na letališče!« je zavpil Šoferju.

Sunek voza, ki je potegnil, ga je vrgel v kot. Devornyu se ni zdelo vredno truda, da bi oprezoval za svojim zasledo-

valcem, — tako prepričan je bil o tem, da mu nekdo sledi. »Vozite naglo, kar se da!« je zavpil šoferju in se lahno sklonil naprej. »Na vsak način moram doseči letalo New York-Buffalo.«

Velike newyorške hiše so bile že davno za njima. Avtomobil je drvel skozi mala predmestja. Sedaj je bila na prosti cesti.

Devorny je sedel sklonjen v vozu in opazoval kazalec na uri, ki je bila pritrjena pred šoferjevim sedežem. O pravem času bo prišel brez dvoma... Zasledovalec bo ostal na cedilu...

Pok!

Pok, kakor strel! Voz je začel ropotati. Kaj je bilo? Šofer je potegnil za zavoro. Še dvajset, trideset metrov se je premikalo vozilo sem pa tja, nato pa obmolnilo.

»Kaj se je zgodilo?« Devorny se je v sunku pognal ven. Šofer je že stal pred avtomobilom in ga pregledoval.

»Gumal« je dejal in skomiznil z rameni.

»Pneumatika?« Detektiv se je zdrzil. Glej, v razdalji dve sto metrov se je bližalo drugo vozilo. Blizje in blizje. Sedaj je obstal tik za ponesrečenim taksijem. Ne prva Devornyeva misel ne bo mogla držati: bilo je preveč neverjetno, da bi kdo v temi iz razdalje več kot dve sto metrov med voznjo zadel kolo.

»Na! Zebelj! je mrmral šofer in ježno zaklel.

Torej smola! Čisto enostavna smola... Sedaj je zamudil letalo in bo v ponedeljek prekasno prišel v tovarno...

Črna postava, neki možki v fraku in svilenem ogrinjalu je nenadoma obstala ob detektivu. »Dovolite, mr. Devorny«, je dejal nek glas z lahkim tujinski mnglasom, »da vas jaz popeljem s svojim taksijem do letališča?«

Od tu in tam

Zanimiva pravda v zvezi z dogodki pri decembrskih volitvah se je končala pred sodiščem v Arangelovcu. Poslanski kandidat združene opozicije Plečević je imel velike sitnosti zaradi vesti, ki jih je o njem širil pravoslavni pop Milivoj Filipović. Filipović je trdil, da je Plečević v zvezi z znanim hajdukom Korejo, ki je bil strah vseh bližnjih krajev. Korejo so v noči med 10. in 11. decembra obojstrano ubili, toda Filipović je sedaj razširil vest, da bo Plečević postavil hajduku spomenik. Te zlobne vesti so bile tudi povod, da so oblasti Plečevića prijele in ga zaprle. Plečević pa je povrh še misljenja, da je bilo vse to krivo, da ni bil izvoljen za poslanca. Pred sodiščem je pop priznal svojo krivdo, nakar ga je sodnik obsodil na 14 dni zapora in večjo denarno kazno. Toda obsojenec in tožitelj sta se pritožila proti razsodbi.

Temeljito čiščenje v zagrebški Delavski zbornici so napovedovali nekateri časopisi. Rečeno je bilo, da teko v tej smeri pogajanja med Jugoslovani in Hrvaško delavsko zvezo. Cilj teh pogajanj bi bil, da se uničijo zadnje poslovanje marksističnih voditeljev. Iz Zagreba pa sedaj poročajo, da je Hrvaška delavska zveza zares zahtevala, da se marksisti vržejo iz Delavske zbornice, vendar pa misli ta zveza, da bi bilo najbolje, če bi se razpisale volitve, ki bi vzele marksistom sleherni prihodek, da bi svoj poraz opravljali z razlogi. Hrvaška delavska zveza meni, da bi bili marksisti na volitvah temeljito tepeni.

Ob nezvočnosti kraljevega zastopnika polkovnika Toniča, prosvetnega ministra Čirčiča in zastopnika patrijarha srbske pravoslavne cerkve ter številnih vseučiliških profesorjev in akademikov, so večeraj pokopali rektora belgrijske univerze dr. Dragoslava Jovanovića. Pred vseučiliščem ter ob grobu se je od njega poslovilo več govornikov.

Pri nedeljskih slavnostih, ki so bile prirejene ob 60. letnici rojstva voditelja Hrvatov dr. Vladka Mačka, so na več krajih fantje streljali z možnarji, med drugim tudi v Filipovičevi ulici. V tej ulici je streljal z možnarjem Franjo Lajngost. Pri streljanju pa je prišlo do težje nesreče. Možnar, ki ga je Lajngost nabijal, je eksplodiral ter poleg Lajngosta ranil še tri učenke ljudske šole, ki so jih morali takoj prepeljati v bolnišnico.

Velikasten ognjemot so priredile zagrebške organizacije v nedeljo zvečer kot zaključek praznovanja dne dr. Vladka Mačka. Na igrišču »Concordije« se je zbralo okrog 50.000 ljudi, navzoč pa je bil tudi dr. Maček sam. Vrhunec prireditve je bil ognjemot, da so se rakete razpočile in se je prikazal v zraku lik dr. Mačka na konju. Podobne prslave so priredile organizacije, ki so v sestavi hrvaškega gibanja, tudi v drugih krajih.

Hrvaški pomorščaki še kar naprej stavkajo. Vsi poskusi, da bi se dosegel sporazum za novo kolektivno pogodbo med njimi in lastniki ladij, so se izjalovili. Pomorščaki namreč trdno vztrajajo pri svojih zahtevah glede višjih mezd in pri zahtevi, da se vključijo v novo pogodbo tudi strojniki in ladijski radiotelegrafisti. Lastniki ladij pa se nove kolektivne pogodbe otepaajo na vse kriplje z izgovorom, da bi jih nove dajatve preveč obremenile.

Romunski princ Nikolaj, ki je bival nekaj dni v dvorcu Miločeru pri svoji sestri naši kraljici, je večeraj z letalom priletel v Divulje. Od tam se je z avtomobilom pripeljal v Split, nato pa z ladjo »Karagorje« odpotoval v Benetke. Pri odhodu so ga sprejeli predstavniki civilnih in vojaških oblasti.

S tajinstvenim nočnim »duhom« imajo mnogo posla policiji v Koprivnici. Ze tedni dni so dogajala, da padajo ponoči v hišo odvetnika dr. Ščerbaka kamni. Neznane je tako povzročilo obilo škod, kajti vsakokrat ubije najmanj po eno šipo. Policija je preiskala vsa okoličina in zastražila hišo, toda »duha« ni mogla prijeti niti ga zastražiti, da bi s svojim početjem odnehal. Kamenje pada kar naprej. Nedavno je priletel celo kamen, ki je bil težak 10 kilogramov. Policija meni, da si take nevarne šale dovoljuje nek človek, ki ima kakih 300 metrov daleč stran od odvetnikove hiše pripravljene vzmeti, s katerim točno zadene odvetnikovo hišo. Kljub najbolj vestnemu iskanju pa policija še ni odkrila znaka, ki bi bi potrdil v tem mnenju.

Zadnje dni je zavladala v prestolnici silna vročina, ki je dosegla večeraj svoj višek. Toplomer je kazal večeraj celo 42 stopinj Celzija. Ulice so zaradi te vročine čez dan skoro prazne in ožive šele na večer, ko se nekoliko ohladi. Pa tudi iz drugih krajev Srbije poročajo, da je zavladala neznozna vročina, kakršne še nekaj let ne pomnijo. Kmetje se boje, da jim bo suša uničila poljske prideleke.

Iz žensk sta se prelevili v moška dve hčerki posestnika Blagoja Bugarića iz Begalje pri Grockem Bugarčju. Ze tedni dni se nevoljno, ker so se mu rodile samo hčerke, pa ne noben sin. Mučila ga je misel, komu bo zapustil svoje veliko premoženje, ko nima moškega naslednika. Dve njegovih hčerk Milena in Zorka pa sta zadnje leta začeli kazati znake, ki niso imeli nič skupnega z žensko naravo. Vedenje je bilo čisto moško. Polikali so nazadnje zdravnik, ki je ugotovil, da sta se obe hčerki preobrazili v moška. Obe nekdanji dekleti bosta prihodnje leto morali na nabor, nato pa bosta odšli odslužiti svoj redni vojaški rok. Za dogodek so se začeli belgrijski zdravniki zelo zanimati.

Z 19 letno deklico se je oženil 88 letni stari Josip Jelinčič iz Rajevca sela pri Zupanju. Jelinčič je bil že dolga leta vdovec. Samota ga je bolela, pa se je zato večkrat oziral po primernih nevesti. Nazadnje je se zaljubil v 19 letno Stano Jurčič. Zasnubil jo je in bil uslišan. Poroka je bila izvršena že v nedeljo. Starec računa, da bo dobil kljub visokim letom svojega naslednika.

Za »čudodelni« kamen se pripravata dve vasi v okolici Pristine na Kosovem Polju: Malešiči in Dendiči. Od starih časov je ostal na meji med obema vasema kamen, ki je moral biti nekoč vzidan v cerkev. Kamen je osnovno čisto različen od domačega kamnja, znamenito pa je pri njem to, da dobiva nekaj ur pred dežjem ali slabim vremenom drugo barvo. Iz tega pojave, ki je čisto naraven, so domači ljudje spletli čudno zgodbo, po kateri prinaša kamen srečo vsem poštem in kazni nepoštem. Da varuje vas pred uničenjem, ker jih pravočasno posvari, da se bliža dež ali tača. To ljudsko verovanje se je ohranilo vse do današnjih dni. Da bi bili bolj srečni, so nekega dne Dendičani naložili težki kamen na voz in ga prepeljali v svojo vas. Ko so ga izvedli prebivalci Malešičev, so se oborožili s kosami in puškami in prešli v napad. Vzeli so konkurentom kamen, ga naložili na voz in ga s 16 volj prepeljali v svojo vas. Obe vasi sta si bili posej v stalnih prepirih. Nazadnje so se našli pametni ljudje, ki so jih pregovorili, da so kamen postavili spet na staro mesto in s tem končali prepire, pač pa niso mogli ljudem dopovedati, da je kamen pač kamen in da v njem ni nobene magične ali izvennaravne moči.

Kmečki narodni praznik v domovini Miklove Zale

Vlak iz Dravograda do Pliberka vozi navadno prazen. Domači kmetje iz okoliških hribov se navadno v »Trabrk« (Dravograd) ne vozijo z vlakom, ker se ga ne splača čakati na Holmcu ali Prevaljah po celo uro čez vozni red, preden »prilutka« čez mejo; pa tudi domov grede ravno po pot največkrat kar čez hribe in si med potjo pri kakem znanu pogasijo žejo z dobrim koroškim moštom, če je vročina. V vlakcu je s prehodom čez mejo toliko sitnosti, da kdor že misli iti »trier«, rajši ubere tudi v tem primeru gorsko bližnjico.

V nedeljo pa je bil vlak iz Dravograda prepoln. Veselo petje se je slišalo skozi okna in od vseh strani se je slišalo ime svetnika, ki je nekoč čudežno ušel smrti v levnjaku. In vsa ta množica se je na postajališču Holmec — ki pa je prav za prav v dolini — vsula iz vlaka in hitela po bregu — k St. Danijelu nad Prevaljami, odkoder se je slišalo pokanje topičev.

Mladi so hodili naprej, drugi, ki jih noge niso tako nesle v hrib, so klicali za njimi: »Po kaj tako hitite, saj je gospod proš še zadaj! Saj bodo z mašo nanj čakali!« Gospod proš pa je vzbujal s svojo močeno postavo spoštovanje vseh »Kranjcev«, ki so bili med romarji zastopani v skromnem, preskromnem številu. Seveda, saj bi človek po programu, ki je bil natiskan na vabilih, ne pričakoval kaj posebnega: »Gospodarsko-prosvetni dan, združen z otvoritvijo višinske sadne in gozdne drevesnice v St. Danijelu nad Prevaljami.«

Pa se je izkazalo, da se lahko tudi pod skromnim naslovom in v skromnih razmerah razvije močeno narodni in kmečki praznik.

Mimo trdnih domov, mimo zoreče pšenice in skozi borovničje, ki je vabilo že na trgatve, smo hiteli navzgor, odkoder so pritrkavali zvonomi in odkoder so grmeli topiči, ko da bi bila ofenziva. Prešli smo potok, v katerem so se hladili nekateri sodčki piva, ki je imelo ta dan izpolniti svojo nalogo.

V St. Danijelu, med lipami in tepkami v senco so razni kramarji postavili šotore z medicino in leptom, v gostilni pa so že navsezgodaj stregli s pečenko in pristnim koroškim moštom. Okrepčani smo si upali še višje, na slavnostni prostor, že zdaleč viden zaradi visokega mlaja z državno tribarvnico. Na planoti vrh hriba stoji kapelica svete Uršule, ob njej pa je velik ograjen prostor — nova drevesnica in prizorišče današnjih slovesnosti. Krasen razgled po slovenskem Korotanu se od tu odpira.

Del drevesnice je že obsajen, na ostalem prostoru pa so šentdanijelčani postavili velik oder za mašo in za uprizoritev »Miklove Zale«. Tribunal za gledalce je napravila narava, le deske so pribili na kole v strmem bregu v tla, pa smo sedeli in gledali bolj imenitno kot nekdanj Rimljani. Trlo se je ljudi: do 2000 nas je prepevalo med svetlo mašo, ki jo je daroval dravogrski gosp. proš. Vmes pa pokanje topičev... Lep si, slovenski praznik!

Pred sv. mašo je g. proš s številno asistenco blagoslovil drevesnico, med mašo pa je v lepem nagovoru primerjal vzgojo sadnega drevesca s človekovo vzgojo.

Ko je bilo cerkvenega opravila konec, smo zapeli še angelsko čiščenje in nato se je na istem prostoru pričelo ljudsko zborovanje. Predsednik zborovanja je pozdravil banskega zastopnika, šefa kmet. ods. kr. ban upr. inž. Murija, koroškega rojaka, ki so ga navzoči radostno pozdravili. — G. inž. Muri je v iskrenih in toplih besedah pozdravil zborovanje v imenu g. bana in v svojem, želez drevesnici mnogo uspeha, vsem Korošcem to in onstran meje pa srečnejšo bodočnost. — Enako iskreno so pozdravili v svoji sredi drugega odličnega koroškega rojaka g. senatorja dr. Schaubacha. Ta je v govoru omenil boj Korošcev za svobodo in zaključil s simboličnim nagovorom: »Naša stara Bug še živi!«

Za njegovimi besedami se je kot plaz utrgala v zborovalnih pesem »Hej Slovenci«, da je odmevala daleč čez mejo.

Naslednji govornik je bil po vsej slovenski Koroški poznani in priljubljeni kmečki javni delavec, g. Beno Kotnik, ki je v živahnem in šegavem, pristnem koroškem dialektu opisal lepoto, pa tudi križe in trpljenje življenja na koroških kmetijah. Izrazil je upanje, da bodo odločujoči krogi poskrbeli za gospodarsko in s tem tudi narodnostno rešitev slovenskih koroških kmetov, da bo spet držalo, kar so zatrjevali nekdanj njihovi očete in matere: »Z nobenim purgarjem ne menjam, k' mi hiša na travi stoji...«

Za g. Kotnikom pa so se okorajžili in oglasili k besedi še prenekatere domačini iz raznih koroških krajev. Posebno zanimiv je bil govor domačina, čistiljivega bradatega »Plodra«, ki je v pesniško zanešenih besedah opisoval zasluge domačega g. učitelja Grafenauerja za kmetijsko-gospodarski in prosvetni napredek v St. Danijelu, ter v imenu vseh domačinov obžaloval, da zdaj zapušta ta kraj, kateremu je posvetil štirinajst najlepših let svojega življenja. G. Grafenauer se je ginjen zahvalil in jih za slovo opominjal, naj nikar ne poslušajo zapeljivih besed tujih agitatorjev, temveč naj tudi v bodoče skrbno čuvajo, kar so ohranili vse do zdaj: svojo vero, jezik in zemljo.

Končno so s labora poslali še pozdravne brzojavke, nakar je bil zaključen z državno himno in z himno Kmečke zveze.

Od dveh popoldne se je na istem prostoru vršila predstava koroške narodne igre »Miklove Zale«. Ker je bila igrana na prostem, v domačem koroškem narečju in v bližini krajev, kjer de-
ja

nje igre poteka, je silno vplivala na domačine in goste. Vsekakor pa je bilo še najlepše dejanje s koroško narodno kmečko očetjo. In kako so igrali! Takih igralcev, kot sta bila na pr. stari Serajnik in pa godec na očetji, ne vidiš niti v najboljših mestnih gledališčih! — Med odmori pa je moški pevski zbor dovršeno prepeval koroške narodne, tako da nam ni moglo biti dolgčas.

Nikomur se ne bi mudilo s prijaznega hribčka in od se prijaznejših ljudi, če ne bi domači g. župnik Kumprej v šaljivih besedah opomnil vse, ki se mislijo peljati nocoj dalje kot do »Trabrk«, naj ne pozabijo pravočasno oditi, ker posebni vlak za udeležence vozi samo do Dravograda. Ali pa naj čez noč ostanejo, da se bodo zvečer lahko udeležili koroške kmečke zabave.

Ceprav je bilo vabilo mikavno, smo jo vendar vsi Kranjci udarili urnih nog navzdol. Zato kot vesten kronist ne morem poročati, kako so vrli Korošci izvedli to zadnjo točko spreda svoje prireditve; zdi se mi pa zelo verjetno, da je bila tudi ta točka prijetna, kot znajo Korošci napraviti lepo in prijetno vsako stvar, katere se lotijo.

Bog vas živi slovenski Korošci, pa še Vas, kvartel »trabrkških deklet«...

Športne vesti

Teniški turnir naših najboljših teniskih igralcev, ki bi moral biti prejšnji teden in na podlagi katerega bo zvezni kapetan postavil igralce, ki bodo nastopili proti Nemčiji v finalu za Davisov pokal, je bil odpovedan. Vzrok odpovedi je bila samovolja igralcev, katerim se ni ljubilo igrati. Turnir so zaenkrat preložili in bodo v soboto igrali Punčec: Kukuljevič in double Punčec-Mitič: Kukuljevič-Pallada, v nedeljo pa Kukuljevič: Pallada in Punčec: Mitič.

Pri plavalnem dvoboju med sušako Viktorijo in reško »Fiumano« na Reki je postavil član Viktorije Zmaj Delilipio v prostem plavanju na 400 m odlične čas 5:00,4. Božo Grkinič pa je ob isti priliki preplaval 200 m prsno v času 2:55,9. V končnem rezultatu je Viktorija zmagala nad Fiumano z 40:31.

O izrednem uspehu Nemca Harbiga, ki je v soboto v Milanu postavil nov svetovni rekord v teku na 800 m, pišejo vsi nemški časopisi na prvih straneh. In sicer med najvažnejšimi političnimi dogodki. Časopisi slavijo Harbiga kakor pravega narodnega junaka in imenujejo njegov znameniti uspeh »rekord stoletja«. Časnikari so izračunali, da je Harbig porabil za vsake 100 m komaj 13,3 sekunde.

Kako izreden uspeh je Harbig dosegel v Milanu, nam najbolje pokaže prejšnji svetovni rekord na 800 metrov in pa najboljši rezultati, ki so bili dosedaj postavljeni na tej progi. Ze prejšnji svetovni rekord Amerikane Woodruffa 1:48 so smatrali za bajslavne, Harbig pa je ta čas popravil za več kot eno sekundo.

Dosedanji najboljši rezultati na tej progi so bili:

1. Harbig (Nemčija) 1:46,6.
2. Woodruff (Amerika) 1:48.
3. Wooderson (Anglija) 1:48,4.
4. Lanzi (Italija) 1:49,6.
5. Robinson (Amerika) 1:49,6.
6. Cunningham (Amerika) 1:49,7.
7. Eastman (Amerika) 1:49,8.
8. Hampson (Anglija) 1:49,8.

K temu je treba še pripomniti, da so Robinson, Cunningham in Eastman postavili svoj čas na 880 yardov, kar da naših 804,66 m. Čas imenovanih treh tekačev na 800 m bi bil za kakih šest desetink sekund boljši.

Pogreb ponesrečenega mladega padalca

Maribor, 17. julija.

Truplo v soboto zvečer smrtno ponesrečenega mladega jadralca Mihe Novaka so odpeljali danes popoldne iz Maribora v Visnjo goro, kjer bo pokopano. Poslednje slovo je bilo pretresljivo. Velike množice so se popoldne ob pol 5 zbrale na pobrežnem pokopališču pred mrtvašnico, v kateri je pokojnik ležal na odru ves v cvetju ter številnih vencih. Med pogrebi je bilo zastopstvo naše vojske z mestnim poveljnikom generalom Stanojlovičem na čelu številnih častnikov. Poslednjo čast je izkazala žrtvi sinjega športa četa vojakov. Pogrebne blagoslovitvene obrede je opravil bogoslovni profesor dr. Meško, govorili pa so predsednik mestnega odbora Aerokluba dr. Tomiašek. Ves čas je krožilo nad pokopališčem letalo Aerokluba, s katerega so vrgli tovariši pokojniku v slovo lep venec. Truplo so naložili na prevoznik mrtvaški avto mariborskega pogrebnege zavoda, ki ga je nato odpeljal v Visnjo goro.

O sami nesreči se je sedaj ugotovilo, da jo je povzročil prehud sunek vetra. Novak, ki je bil zelo spreten jadralac, se je dvignil z jadralom 80 m visoko, kjer se je odklopil od vlačilne vrvi, ki jo je vlekel po zemlji avtomobil. Hotel je v loku zaviti vzdolž železniške proge proti hangarju ter tam v bližini pristati. Nenaden sunek vetra pa mu je pritisnil letalo k tlom, tako da je izgubilo vzgon ter bi bilo padlo navihteno na tla, če ga ne bi bil letalec spravljal v drsenje, da bi z njim pristal. Zopet pa ga je veter čisto pri tleh nagnal med tire, kjer je trčilo s kljunom v tam stoječ vagon, od katerega se je odbilo. Nov sunek ga je znova vrgl v vagon, pri čemer je Novak z glavo udaril v odbiač ter si je strl čeljust in zlomil tilnik. Bil je na mestu mrtel.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblatnost	Veter (smer, jakost)	Pada-vine
Ljubljana	733,8	29,0	14,8	77	4	NW ₁	—
Maribor	704,4	30,2	14,4	40	5	0	—
Zagreb	757,4	31,0	16,0	7	1	0	—
Belgrad	757,4	30,0	21,0	5	3	0	—
Sarajevo	759,1	30,0	15,4	5	5	0	—
Viš	759,7	31,0	22,0	40	6	SSE ₁	—
Split	759,5	35,0	26,4	40	4	NE ₁	—
Kumovo	760,4	32,4	22,4	50	3	NW ₁	—
Rab	759,6	29,0	20,4	80	0	0	—
Judorovo	760,0	33,0	22,4	4	4	SE ₁	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, zmerno toplo vreme.

Koledar

Danes, torek, 18. julija: Kamil.
Sreda, 19. julija: Vincenc.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunaška 6; mr. Hočvar, Celovška 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Sprejem v strokovno šolo za otroške sestre-negovalke v Ljubljani, Lipičeva ul. (Dečji dom kraljice Marije), je razpisan v »Služb. listu« z dne 8. julija 1939, št. 54, na prilogi. Diplomirane absolventke šole se nameščajo v domovih za dojenčke, dečjih zavetiščih, otroških bolnišnicah, v rodbinah in v zasebni službi. Natančnejši pogoji so v omenjenem »Služb. listu« razvidne.

Zupnika Marijinega Oznajenja pobiti danes zvečer v svetišče karmeličank na Selo, da se pripravi na kongres Kristusa Kralja in izprosi potrebnih milosti. Ob 8 zvečer bo kratki govor: »Marijino notranje življenje in naš čas, nato pete lavretanske liturgije in blagoslov z Najsvetejšim. Vsi župljani so prav prisrčno vabljeni, da se te skupne pobožnosti čim bolj številno udeležijo.

Kraja Stari Log in hiše št. 40—69 kraja Leskovec (občina Črešnjavec) se dne 1. VIII. 1939 izločita iz okoliša pošte Slovenska Bistrica in priključita okolišu pošte Pregrsko.

O ljubljanskem železniškem vprašanju bo nadaljevanje debate v torek 18. julija ob 20 v predavalnici Zdruga jugoslovanskih inženirjev in arhitektov sekcije Ljubljana na Kongresnem trgu 1/1. Vstop imajo izključno samo inženirji in povabljeni zastopniki oblastev, korporacij in organizacij.

Zatemnitev pri zračnih napadih je naslov javnega predavanja, ki ga bo imel pri Komiteju tehničnega dela inž. Matanovič Drago v sredo, dne 19. julija t. l. ob 8 zvečer v dvorani Zdruga jugoslov. inženirjev in arhitektov v Ljubljani, Kongresni trg 1/1, I. (Kazino).

Genijalnost-blaznost-zločinstvo:

„Sveta bolezen“ Dostojevskega

Friedrich Nietzsche F. M. Dostojevski

Nemški modroslovec Friedrich Nietzsche, za snovatelj nadčloveka, ki je dal duhovno podlago vsemu razvoju nove Nemčije in nauku o višji vrednosti nemškega plemena, je svoje javljensko delo ustvaril v začetku svoje blaznosti. V urah, ko sta se jasnost in norost mekali. Samo tak človek je mogel napisati dela, ki bi jih v normalnem stanju ne mogel zasnovati noben človeški razum. Filozof, ki je pisal v blaznem stanju, je dal podlago za zmedeno prvo polovico dvajsetega stoletja.

Nietzsche od strašne bolezni ni ozdravel. Oznajevalec nauka o nemškem nadčloveku je končal svoje življenje kakor žival: lazil je samo še po vseh širih in krulil kakor svinja.

Poseben primer ustvarjalca, ki je delal na robu pameti in blaznosti, je tvorec »Bratov Karamazovih«, »Besov«, »Idiot«, F. M. Dostojevski. Ta pripoveduje sam takole:

»Moji živel so že iz detinstva uničeni. Čudna neznozna živčna bolezen me je začela mučiti že zgodaj. Danes ne morem več popisati tistih občutkov, pod katerimi sem tedaj trpel, točn spomin na nje živi v meni. Tedaj sem čutil kakor da moram takoj umreti. In res je potem prišlo name nekaj, kar je bilo docela podobno smrti.«

Ko je bil Dostojevski izgnan v Sibirijo, so ti napadi postajali močnejši, dokler niso nazadnje dobili oblike božjosti. Te se slovito pisatelj ni nikdar več rešil. Strahov in Solovljev pripovedujeta, kako je Dostojevski pogosto sredi pogovora zarjovel ter se ves penast in spatenega lica zgrudil na tla. Ti napadi so Dostojevskega mučili dolga leta in mu večkrat za daljši čas jemali pamet.

Toda ravno v tej bolezni in najhujših letih svojega življenja nam je Dostojevski dal večino svojih del. V zapiskih in dnevniki nešteto krat omenja svoja opazovanja o tem, kako je njegov umetniški navdih v zvezi z znamenji o prihajajočih napadih. Sam je skušal tudi ugotoviti vzroke med svojo boleznijo in svojim pesniškim ustvarjanjem. Čutil je — kakor Vangogh ustvarjalne silo svoje bolezni, katero je zaradi tega imenoval »sveto bolezen«. In naj je še toliko trpel — v duši je bil le srečen, da mu je Bog prisodil to trpljenje, ki je po drugi strani porajalo velika dela. Sam pravi o tem takole:

»Vi zdravi ljudje niti ne slutite, kakšno slast uživa božjastni nekaj trenutkov pred napadi. Mo hamed pripoveduje v koranu o svojem bivanju v raju. Vsi »pametni tepci« trdijo, da je Mohamed bil lažnjivec in slepar. Pa to ni res. Bil je v raju — med svojimi božjastnimi napadi, zakaj tudi on je trpel na tej bolezni kakor jaz.

Dostojevski ni bil edini pesnik ali pisatelj, ki mu je bila namenjena ta usoda. Vsa evropska književnost navaja za to slovite primere.

Enadoma nas je zapustil, star 75 let, naš dobri oče, stari oče in fast, gospod

Janez Čemažar

Pogrebno opravilo s sv. mašo zadušnico za blagim pokojnikom bo v sredo, dne 19. julija ob 9 dopoldne na farno pokopališču pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko.

Sv. Lenart, Javorje, Pungart, Gostče, Ljubljana, Zagreb, Nova Kapela, 17. jul. 1939.

Marija, žena; Frančiška, Janez, trgovec in krojač, Ivana, kuharica, Lenart lesni trgovec, Franc, profesor, Meta, slaščičarjeva žena, č. s. Delfina, šolska sestra, Antonija, čevljarjeva žena, Jožef, žagar in vsi ostali sorodniki.

Življenje in boji dr. Vladka Mačka

Moje življenje več ne pripada meni, pač pa hrvatskemu narodu, za katerega se bom boril, dokler ne dosežem popolne svobode

20. julija bo preteklo ravno šestdeset let, odkar se je rodil dr. Vladko Maček, mož, ki ga danes z vso pravico imenujemo ne samo Hrvatje, pač pa tudi ostali svet, voditelja hrvaškega naroda. Bolj kot kdaj prej je danes zbran hrvaški narod okoli tega svojega voditelja, kajti časi so resni ne samo drugod v Evropi pač pa tudi na jugu, v Jugoslaviji, kjer po dvajsetih letih, odkar obstoja Jugoslavija, še vedno niso dokončno rešene notranje razprtije, pač pa so — lahko rečemo — ravno zaradi zunanje politične položaja postale še posebno resne. Hrvatski narod po tolikšnih peripetijah v tem kritičnem trenutku zahteva predvsem rešitev svojega vprašanja, ki mu je zadnje čase posvetil vso pozornost tudi predsednik jugoslovanske vlade in javno izpovedal, da je to vprašanje najbolj aktualno in da ga je treba čim prej rešiti, če hočemo tudi na znotraj močno Jugoslavijo. Ob šestdesetletnici rojstva voditelja Hrvatov dr. Vladka Mačka je hotel hrvaški narod izkazati posebno hvaležnost svojemu voditelju za iskreno željo, da bi bile zahteve vsega hrvaškega ljudstva čim prej uslišane. In v tej hvaležnosti objavljajo hrvaški časopisi obširne članke, posvečene dr. Mačku, v katerih poveljujejo delo, ki ga je ta mož opravil za časa svoje odlične politične kariere. V »Novostih« je napisal Ilica Širak dolg članek, v katerem je opisal, kolikor se je dalo, podrobno življenjsko pot tega velikega Hrvata. Ker je v tem članku marsikaj takšnega, kar bo gotovo zanimalo tudi vse slovensko javnost, povzemamo iz njega tole:

Otroška in dijaška leta

20. julija 1879 se je rodil inženirju Ivanu Mačku v Jastrebarskem, kjer je bil tedaj zaposlen pri gradnji ceste, sinček, ki je pri krstu dobil ime Vladko. Mati novorojenčka je izhajala iz neke obmejne častniške rodbine in se je pisala Matasovič. Sinu je posvetila vso svojo materinsko skrb. V Jastrebarskem je Vladko tudi začel hoditi v šolo, ki jo je končal v treh letih. Pozneje se je vsa Mačkova rodbina preselila v Zagreb, kjer se je leta 1889. Vladko vpisal na gimnazijo. Pravi, da je bil v gimnaziji zelo bister deček, dokončal pa je nižjo šolo z dosti boljšim uspehom kot pa višjo, to pa zato, ker se je začel baviti tudi z drugimi stvarmi in ne samo s šolskimi. Pridno se je namreč udeleževal v dijaškem društvu »Nada«, poleg tega pa je napisal tudi nekaj pesmi, ki jih je objavil v listu omenjenega društva. V svojih pesmih je razodeval predvsem narodna čustva, ki jih je dober poznaval. Leta 1897 je dokončal srednjo šolo in se istega leta tudi vpisal na univerzo, kjer se je posvetil pravnemu študiju, obenem pa je še vedno pridno sodeloval pri »Nadi«.

„Krepali Madžaroni!“

Tega leta so bile na Hrvaškem volitve v sabor, ki jih je izvedel Khuen-Hedervary. Pri razglasitvi rezultatov je prišlo do prerekanja, pri katerem je Vladko Maček vzkliknil z galerije saborne dvorane: »Krepali Madžaroni!« Pri tem pa ga je prijel policijski agent in ga za tri dni vtaknil v »luknjo« kot začelnika in povzročitelja zgrediv. To je bil prvi zapor dr. Vladka Mačka.

Sodnik in odvetnik

Svoje pravne študije je dr. Maček končal leta 1903., ko je dosegel tudi doktorsko čast. Posvetil se je najprej sodnemu poklicu, ter je kot sodnik deloval v štirih hrvaških mestih. Pozneje že, čez dve leti, pa se je sklenil posvetiti advokaturi. Njegova prva advokatska pripravniška služba je bila v Krapini pri odvetniku dr. Ivanu Majcenu. Njega in Krapino je dr. Maček obdržal v najlepšem spominu in je vselej zelo rad govoril o letih, ki jih je preživel v Krapini. V teh letih je postal tudi pristaš hrvaške kmečke stranke. Leta 1912. je bil prvič izvoljen v sabor kot narodni zastopnik. Od tedaj pa do danes je dr. Vladko Maček v saboru. Za časa svetovne vojne je bil tudi na fronti, po vojni pa je v Zagrebu odprl odvetniško pisarno, na Prilazu, kjer jo vodi še danes.

Podpredsednik HSS

1919 ga je zaradi znane spomenice na Wilsona, predsednika mirovne konference, spet doletel zapor, v katerem je ostal do februarja 1920. Tedaj, ko je dr. Maček pristopil v hrvaško kmečko stranko, je bila ta še v povojih. Vse organizacijsko delo še daleč ni bilo opravljeno. Vodil jo je tedaj pok. Stepan Radić. Kar pa je bilo dela vedno več, ga je bilo treba porazdeliti tudi med druge in je tako 1920 postal na željo šte-

vilnih zastopnikov drugi podpredsednik v odboru te stranke dr. Vladko Maček. V prvih letih po vojni do 1924 so se odigravali važni dogodki, pojavljala so se razna prečja vprašanja, ustanavljale so se stranke in stranci. Ves ta čas je bil dr. Maček zelo delaven. To je bila doba, ko je izglasovana vidovdanska ustava, za katero je že tedaj hrvaška kmečka stranka dejala, da je v škodo hrvaške individualnosti. V isti čas pade tudi potovanje Stepana Radića v London, od tam na Dunaj in potem v Moskvo, kjer je pristal na takimenovano zeleno internacionalo. Ko je tedaj prišel na vladu Ljuba Davidovič, ki so ga podpirali Slovenci, Muslimani in Bunjevci, Hrvatje niso šli v poslansko zbornico, Radić pa je pri tej priliki dejal: Mi ne gremo v vladu, Slovenci in Muslimani pa naj le gredo! Radić je poskušal izvajati svojo politiko tako, da bi, če že ne prisilil vlado, da odstopi, pa jo vsaj pripravil do tega, da bi računala z močjo in strnjenoostjo njegove stranke.

Usodni 20. junij 1928

Prišel je 20. junij 1928, ko je v poslanski zbornici poslanec Puniša Račić streljal na hrvaške narodne zastopnike. Padla sta tedaj Pavle Radić in Basariček, težko ranjeni pa so obležali Stepan Radić, dr. Ivan Pernar in Ivan Grandja. Stepan Radić je 8. avgusta v Zagrebu umrl zaradi poškodb, ki jih je dobil pri tem atentatu. Izpraznjeno je bilo mesto predsednika HSS in ker Stepan Radić ni zapustil politične oporoče, se je 13. avgusta 1928 sestalo vodstvo HSS na sejo, na kateri je bilo sklenjeno, da bo odleci vodil predsedniške posle dotedanji podpredsednik dr. Vladko Maček. Ko je bilo tako dr. Mačku zaupano vodstvo stranke, je pri neki priliki dejal: »Moje življenje več ne pripada meni, pač pa

hrvaškemu narodu, za katerega se bom boril, dokler ne dosežem popolne svobode.«

Kmalu po smrti Stepana Radića se je v Berlinu sestala interparlamentarna unija, ki ima nalogo, da okrepi parlamentarizem in bratstvo in mir med narodi. Iz Beograda je na to zasedanje odšlo zastopstvo poslanske zbornice, vodstvo HSS pa je poslalo tja tudi svojega zastopnika v osebi dr. Krnjevića ter člana interparlamentarne unije dr. Ivana Pernaria. Dr. Maček pa je še posebej pisal pismo predsedniku te interparlamentarne unije, v katerem mu je razložil položaj v beograjski poslanski zbornici. Istočasno pa so bila v Ljubljani posvetovanja SDK, kjer je predsedoval dr. Maček. To je bil prvi nastop dr. Mačka kot predsednika HSS.

Kaj hoče dr. Maček

Svoji zgoraj omenjeni izjavi je dr. Maček ostal zvest. Nekateri so se že začeli spraševati, kaj prav za prav hoče ta dr. Maček. Odgovor je bil tale: Ne zahteva ničesar posebnega za Hrvaško, pač pa samo enake pravice za vse zgodovinske individualnosti, ki danes tvorijo Jugoslavijo. Zahteva državo, v kateri je izvor in izvršitelj vse državnosti kmet, in to zaradi svoje številne moči, da bi bil edini upravičen nosilec vsega državnega in političnega življenja. Iz teh zahtev, ki jih je dr. Maček postavil že pred desetimi leti, se je rodilo pozneje hrvaško vprašanje.

Božično vočilo ga je spet spravilo v zapor

Sledila je 6. januarja 1929 diktatura. Tedaj je v božični številki »Doma« dr. Maček voščil hrvaškemu ljudstvu vesele praznike, a je bil zato obtožen in je moral v Beograd v zapor. Razprava proti njemu je trajala 35 dni, njen izid pa je bil ta, da je bil dr. Maček izpuščen, ker se je državno sodišče za zaščito države prepričalo, da je nedolžen in da je vsebina obtožnice proti njemu do kraja izmišljena. Leta 1932. pa se je zaradi neke izjave, ki jo je dal zastopniku tujega

časopisa, spet pregrešil in je moral znova v zapor, od tod pa v internacijo v Čajniču, razprava proti njemu pa se še ni končala. 29. marca 1933 je bil obsojen na tri leta strogega zapor. Odvedli so ga v Mitrovico, kjer se je znašel skupaj tudi s tistimi neizprosnimi Slovenci, ki niso bili všeč tedanjemu režimu. V zaporu je tudi zbolel in so ga pred Božičem 1934 spustili na svobodo.

Mačkovo pismo knezu namestniku

Tedaj je poslal knezu-namestniku pismo, ki se glasi: »Zahvaljujem se za kraljevski akt, s katerim mi je bila povrnjena svoboda in se nadam, da je ta akt prvi znak dobre volje, da se začne reševati hrvaško vprašanje — v mejah naše skupne države.«

Tolstoj - dr. Mačkov vzor

Na neko vprašanje, kakšna je podlaga njegove politike, je dr. Maček tedaj dejal: Po svoji naravi in po svojem etičnem pojmovanju sem človek miru, in moja filozofija je filozofija Tolstoja. Moja želja je, ustvariti na Hrvaškem idealen položaj za kmeta, zasnovan na Tolstojevih načelih. Poskušali bomo ustvariti državo, ki bi služila vzorom in zgledom kmečke države, in temeljila na blagostanju kmetov.

Pozneje je prihajalo hrvaško vprašanje vedno bolj v ospredje. Kako je bilo z njim za časa Jevtičeve vlade, o tem bi bilo dolgo govoriti, prav tako odveč pa tudi o tem, koliko je bil rešitelj tega prečnega notranjega vprašanja naklonjen njegov naslednik dr. Stojadinovič. Te stvari so danes vsem le preveč že znane. Šele zdaj so na merodajnih mestih uvideli, da je hrvaško vprašanje nujno treba rešiti, prej kot vse drugo, če se hoče doseči notranja pomiritev. Ves hrvaški narod, pa tudi Slovenci in uvideni Srbi žele, da bi jih čim prej prijetno presenetila vest, da je sporazum s Hrvati dosežen in da bi bili Hrvatje s to rešitvijo tudi zadovoljni, kajti s tem bi bili prekrizani računi tudi vsem tistim, ki so si morali že meli roke zaradi naših notranjih razprtij.

Svojima otrokoma je dal čisto slovenska imena - Nežica in Andrejček

Dr. Maček govori javno zelo redkokdaj, kadar pa spregovori, je v svojih izjavah zelo kratek. Govori preprosto in vsakomur jasno. Odlikuje ga tudi neverjetna vztrajnost pri vsaki stvari, ki jo smatra za dobro.

Ko je bil še mlad, si je zelo želel ustvariti svoj dom in svojo družino. Danes je že tretjič poročen. Njegov prvi zakon je ostal brez otrok, ki si jih je tako zelo želel. To je bil tudi najbrž vzrok za ločitev zakona. Leta 1920. se je v drugo poročil. Rodilo se mu je dvoje otrok, ki jima je dal ime Nežica in Andrejček. Njegova druga žena pa mu je kmalu umrla in se je nato poročil še tretjič, in sicer s sestro svoje druge žene, s katero še danes živi v lepi slogi. Prosti čas preživi na svojem posestvu v Kupincu, kjer se zelo rad razgovarja s tamkajšnjimi svojimi znanci, kmeti. Vedno je dobro razpoložen, pa naj govori s komurkoli, s preprostim kmetom ali pa s prefriganim časnikašem, ki bi rad »izjave«, kakršnekoli.

Tudi Slovenci, ki dobro vemo, kaj se pravi neprestano se boriti za svoje narodne pravice in biti pripravljen tudi na ječo in pregnanstvo, iz srca želimo, da bi se ob 60-letnici zaslužnega voditelja dr. Mačka Hrvatom uresničila želja in da bi po pravičnem sporazumu dobili, kar jim kot narodu pripada.

Radio

Programi Radia Ljubljana

Torek, 18. julija: 12 Narodne pesmi od blizu in daleč (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Niz narodnih pesmi, Sodeluje g. Tor. Petrovič, baletni orkester — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 15.30 Dve minute zabave — 15.40 Nac. ura: Ciril in Metod (dr. Ferdo Sistič) Belgrad — 20 Smotana: Prodana nevesta, uvertura (plošče) 20.10 Kakšna naj bo naša narodna obramba (prof. dr. Bajc) — 20.30 Iz opernega zaklada, Sodeluje gđ. Sonja Ivan. 21.15 in Radijski orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški trio »Vesna«.

Sreda, 19. julija: 12 Koračnice velikih mojstrov (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 S. lonski kvartet — 14 Napovedi — 15.30 Mladinska ura, Vremenska hiša (g. Miroslav Zor) — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura: Lepi spomini iz težkih dni (Dragutin Prokič) — 20 Bayer: Vila lutka, potpuri (plošče) — 20.10 Freske v blejski župni cerkvi (g. Franc Zen) — 20.30 Pevski zbor Prosvetnega društva Kranj — 21.15 Tamburaški orkester (A. Karmel) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za mlade ljudi in poskočne nete, ki rade se v plesu veselem vrte!

Najveličastnejša manifestacija narodne sloge in pripravljenosti, kar jih je Francija doživela po »Paradi zmage« leta 1929, je bil 14. julij letos. Nesteti stototisi Francozov so se udeležili parade francoske in angleške vojske. Naša slika nam kaže pogled na del množice pri paradi.

Vojska v Sveti deželi

Edvard Helsey, med francoskimi in evropskimi časnikašji tisti, ki vprašanja Bliznjega vzhoda najbolj pozna, je v pariškem »Gringoreu« napisal nazoren in pretresljiv prikaz boja za Palestino. Iz tega prikaza prinašamo našim bralcem najpomembnejše odstavke, da bodo — kakor vedno — iz najzanesljivejših virov obveščeni o tem pomembnem vprašanju današnjega političnega trenja na svetu.

Zgodba vojne v Sveti deželi je zgodba, ki gre zelo daleč v preteklost. Če jo hočemo razumeti, moramo pač začeti z — začetkom.

Bil je nekoč star mož, ki je sveto verjel v bodočnost svojega rodu. Čutil se je poglavarja in godila mu je misel, da bi dolga vrsta potomcev skozi veke nadaljevala slavo njegovega imena.

Toda k nesreči oče ni imel otrok. Videl je, kako ugaša leto za letom in z grenkoba misli, kako bo nekoč prišel dan, ko se bo moral odrediti slehernemu upanju. Kazalo je tudi, da ženske nerodovitnosti ne bo moči več odpraviti, zakaj prekoračila je bila že doba materinstva. Ker se ji je mož smilil, je privolila, da si je vzela za drugo ženo mlado dekle. In rodil se je deček, ki je kmalu polnil s svojim veseljem krikom očakov šotor.

Zdaj se je za ostarelo in pravo prvo ženo začela globoka žalost. Zaklostno si je ponavljala:

»Ne ostaja mi drugega, kakor da izginem, zakaj druga je prišla na moje mesto.«

Toda iskala je tolažbe pri Bogu in ni obupala.

Toliko je molila in molila, da je bila nazadnje uslišana. Čez čas je tudi ona rodila dobro razvito dete moškega spola.

Stari oče je bil nad vse srečen, ko je imel kar dva sina.

Toda ženi je bilo to življenje kmalu odveč. Ko je nekega večera slišala smeh otroka one druge, ni več vzdržala. Tekla je v šotor k očetu in mu dejala:

»Preženi to žensko in njenega otroka, ne maram ju več videti tu. Edini, ki sme nositi tvoje ime, je tisti, ki sem ti ga rodila jaz. Ne gre, da bi ta postržek kdaj zahteval od tvojega pravega potomca del dedščine.«

Očaku, ki se je imenoval Abraham, je bilo ob tem, kakor nam pravi sv. pismo, težko. Rad je imel malega Izmaela, sina egiptovske dekle Hagare. Ljubil je je tudi Izaka, ki mu ga je rodila njegova žena Sara.

Premišljeval je vso noč. Ponoči pa se mu je prikazal Gospod in mu dejal: »Stori, kar ti pravi žena in ne vznemirjaj se. Vsak tvoj sin bo oče velikega ljudstva.«

Abraham je vstal navsezgodaj in poklical Hagaro. Dal ji je hleb kruha in meh vode. Potem ji je dal v naročje malega Izmaela in jo odslavil.

Odšla je med jokom. Toda Gospod jo je varoval. Izmael je zrasel v Faranski puščavi, postal je spreten lokostrelec. Hagara mu je našla ženo v Egiptu in zapustil je veliko potomstvo.

Izak pa je imel sina Jakoba, čigar dvanajst sinov je ustanovilo dvanajst judovskih rodov.

Arabsko in judovsko ljudstvo torej izvira od istega pradedca, toda bila sta si sovražnika od zibel dalje. Vsa sveta zgodovina ni drugo, kakor dolg prikaz njunega krvavega nasprotovanja — v zunanji dogodkih seveda.

To nasprotovanje je trajalo vse do dne, ko je Gospod poslal v svoji jezi Tita, ki je Izakovo plemo razpršil na vse štiri vetrove sveta.

Izmaelov rod je potem ostal gospodar svete zemlje in menil, da je to vprašanje za vekomaj rešeno.

Toda našega časa lastnost je, da obuja vse vrste sporov, o katerih se je zdelo, da jih že stoletja ni več. Toda z njimi je kakor z nekaterimi rekami: izginajo pod zemljo in se šele čez dolgo spet pokazuje večje in nevarnejše.

Tako je tudi s sovraštvom med Judi in Arabci v Palestini. Po tisoč letih so se spet oglasila, kakor da so udarila iz puščavskega peska in so bolj prečala in kričala kakor so bila kdajkoli prej.

Komaj ste se izkrcali v Tel Avivu, veliki judovski prestolnici, ki se drži Jaffe, pa že ne vidite drugega kakor vojne prizore.

Vseposod straže z napetimi puškami, z nasajenimi bajonetmi in z nastavljenimi strojnimi.

Ne pridete iz mesta, ne da bi vam bilo treba najmanj desetkrat pokazati dovoljenja in potni list pri prehodih skozi žične ovire, nastavljene po vseh cestah. Po cestah drve na vse strani in s silnim hrupom motorizirani oddelki angleške vojske. Čeprav gre predvsem za policijske ukrepe in ne toliko za vo-

jaške operacije, se vam vendar zdi, da ste padli v sredo vojnega taborišča.

To oblike varnostnih in kazenskih ukrepov ni odvisno. Če greste dalje, vam bodo tu in tam pokazali kraj, kjer so pretekli mesec sedemletni Judinji s kamenom razbili glavo, ali kot, kjer je angleški deseti dobil tri kroge v hrbet, tam spet vrsto dreves, kjer so prav večerj zaklali dva judovska delavca.

Tudi veliko Arabcev pobijejo. V prvih šestih mesecih letos so jih več kakor osemsto. Arabski teroristi brez usmiljenja pobijajo vse rojake, katere sumijo izdati ali le mlačnosti pri gibanju. Tu seveda niso vsi tisti, ki imajo kaj denarja in jih pod to ali ono pretežno ugrabijo, pravi razlog ugrabitve pa je vedno le odkupnina, zakaj arabsko gibanje zahteva veliko denarja in samo denarja.

Strah vlada po vsej Sveti deželi. Avtomobili za javni promet in zasebni vozovi so zavarovani z debelim omrežjem. Če krene človek z dveh ali treh glavnih cest, kjer skušajo Angleži z vsemi sredstvi zavarovati promet pred napadi, mora imeti s seboj oroženega človeka, da sedi poleg šoferja. Palestina živi v nepretrgani vojni iz zased, katero zdaj pa zdaj pretrga kaka eksplozija bombe ali peklenskega stroja. Vsak teden prinese soko število mrtvih in ranjenih, tako da bi bilo že čudno, če bi kateri teden žrtve odpadle. K tem žrtvam je treba prišteti še tiste, ki jih oblasti zasačijo pri prepovedanem poslu in jih naslednje jutro obesijo na dvorišču bližnjega zgora.

Dvajset tisoč angleških vojakov vseh vrst orožja je zdaj v Palestini. Razen

teh sme nositi po angleškem posebnem dovoljenju puške še osem ali devet tisoč mladih Judov, ki jim pravijo ghaffiri.

Tej angleški vojni sili pa na vse pretege nagaia raf Arabcev, oboroženih pogosto zelo preprosto. Ti prireajo zasede, napadajo posamezne postojanke in vodijo zagrizeno skrivno vojno. In nihče ne more povedati, kdaj bo to stanje nehalo.

Celo mesta, o katerih bi človek na videz sodil, da so mirnejša, so pogosto prizorišča različnih atentatov. Vsi ljudje v Palestini čutijo, da bi takoj vse zagorelo, brž ko bi Angleži samo malo popustili.

V Jeruzalemu ne morete prebiti treh noči, da vas ne bi vsaj dvakrat prebudila eksplozija.

Vsa palestina je pokoncu, v alarmu, vsakdo se boji in trepetja, če ne bo jutrišnji dan še hušji od današnjega. Kaj se je le moglo zgoditi v tej Sveti deželi, odkoder je svoje čase prišla obljuba o miru ljudem, ki so dobre volje? Zakaj je danes pol pobožnih samostanov, ki prej niso poznali drugega kakor priročno vršenje svetih romarijev, spreminjenih v vojašnice? Kaj pomeni ves ta bojni in bojevitih hrust?

Ze dvajset let gible in razburja to deželjo zamolka vročica in se zdaj pa zdaj razvija v silovitih krizah. Pogosto je prišlo do resnih dni. Samo meseca avgusta 1929 je bilo na stotine mrtvih. Aprila 1936 so se nemiri spet začeli in trajajo vse do danes in se tudi ne bodo kmalu poglobili, kakor vse kaže.

Zakaj vse to?

(Dalej prf.)